

Pernička, Radko Martin

Nové jihomoravské naleziště s materiálem z mladšího neolitu a z doby římské

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. E, Řada archeologicko-klasická. 1962, vol. 11, iss. E7, pp. 83-85

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110268>

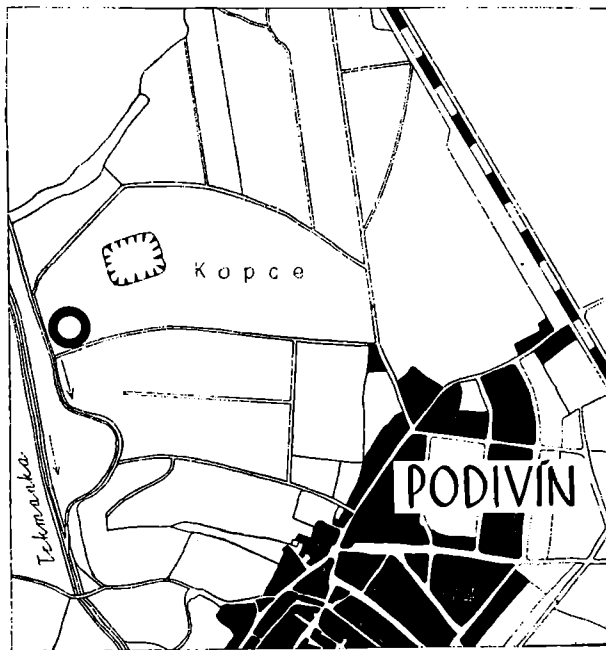
Access Date: 29. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Nové jihomoravské naleziště s materiálem z mladšího neolitu a z doby římské

V srpnu 1961 byly při terénních úpravách v prostoru pískovny v poloze „Kopce“ severozápadně od Podivína (okres Břeclav), kde se též buduje nové koupaliště, narušeny halštatské sídlištní objekty. Při zachraňovacím výzkumu dvou objektů provedl odb. asistent prom. hist. VI. Podborský povrchovou obhlídku v blízkém okolí, při níž objevil ve vzdálenosti asi 250 m od pískovny směrem na jihozápad novou pravěkou lokalitu, ležící v blízkosti vyschlého bočního koryta Trkmanuky na pozemcích Ústředního kontrolního a zkušebního ústavu zemědělského v Podivíně (obr. 2). Na místě byla vyhloubena malá zkušební sonda a posbíráno

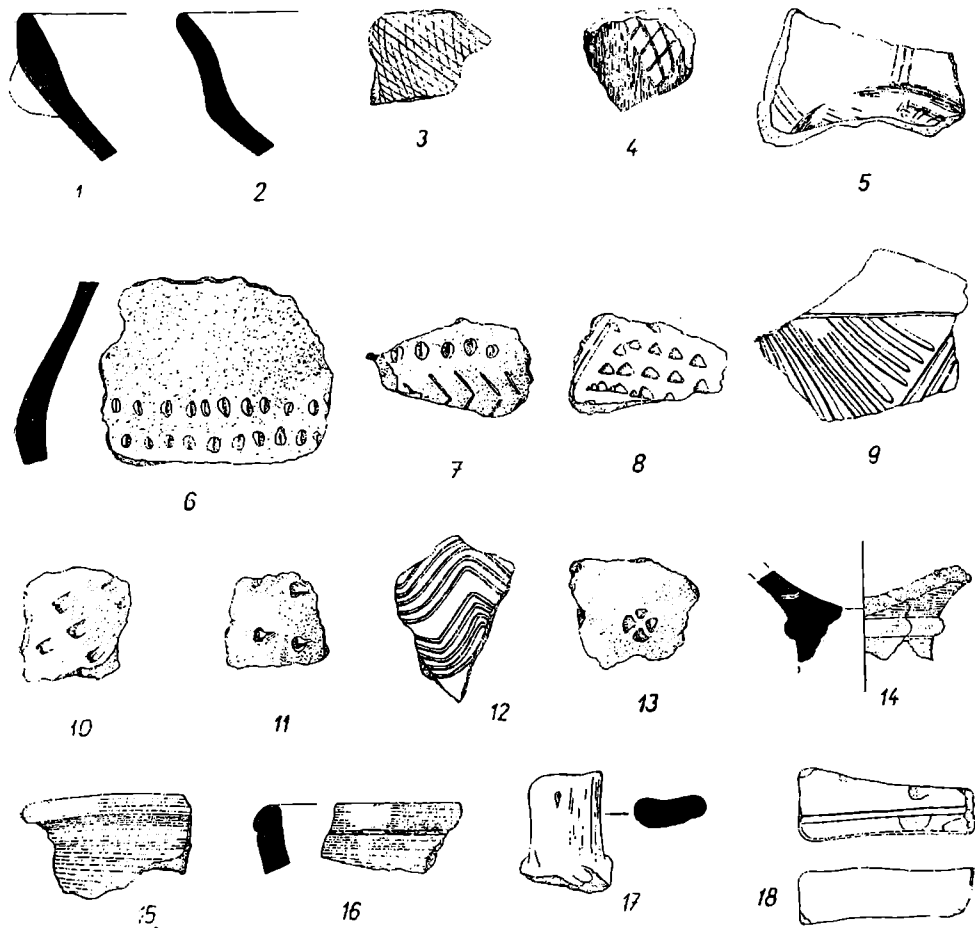
(Obr. 2. Podivín (okr. Břeclav). Situační náčrt k nově objevenému nalezišti (vyznačeno silnějším kolečkem). (Kresba J. Grochová.)

drobný náleзовý materiál, který byl po eliminaci zlomků středověké keramiky a zcela atypických keramických střepů zainventován na katedře prehistorie UJEP Brno pod inventurními čísly 30 681—30 788. Je mi milou povinností poděkovat zde s. VI. Podborskému za to, že mi dal náleзовý materiál k dispozici a poskytl další informace o nově odkrytém nalezišti.

Lokalita se prostírá na svázném terénu nad bažinatým územím, které je protékáno Trkmanukou a navazuje na inundační oblast Dyje, v nadmořské výšce okolo 160 m. Jak ukázala sonda, je zde vrstva humusu silná přibližně 120 cm, vytvořená na žlutém jílovitém šterku. V humusevité vrstvě se směrem k podloží nálezy postupně vytrácely. Získané poznatky nasvědčují tomu, že sídlištní objekty byly situovány jen mělce pod povrchem a byly patrně zničeny kultivační poli. Podmínky pro terénní výzkum se proto jeví vcelku jako nepříznivé.

Náleзовý materiál dokládá několikrát pravěké použití lokality. Nejstarší doklady patří moravské malované kultuře, jejíž mladší fáze je zastoupena pouhými třemi střepy charakteristických profilů, z nichž dva mají typické pupíky. S těmito nálezy pravděpodobně souvisí i čepelkovitý rohovecový ústěp a jiný hranolovitý rohovecový úlomek se stopami používání. (Inv. č. 30 681—30 685; obr. 3:1, 2). Lze předpokládat, že nově objevená lokalita uvedeně neolitické kultury je sídlištního charakteru.

Doba halštatská je zastoupena 21 střepy, mezi nimiž jsou zlomky nádob s černou, malovanou či vhlazovanou výzdobou (pásky, mřížkování), zlomek stěny zdobené plastickým kroužkem, zlomky rozevřených a zatažených okrajů, střepy s promačkávanými listami, jiné s hnědým zdrsňeným povrchem, zlomek pohrdlí s odsazeným předělem a zlomek dolní části nádoby s plochým dnem (inv. č. 30 686–30 706; obr. 3:3–5). Tyto nálezy nepochybně

Obr. 3. Podivín (okr. Břeclav). Ukázky nálezů hmotné kultury. 1–2 — moravská kultura s malovanou keramikou; 3–5 — doba halštatská; 6–17 — doba římská; 18 — zlomek kamenného brousku. (Kresba Grochová—Perníčka.)

souvisí s blízkým sídlištěm, dosvědčeným narušenými sídelními objekty a četnými povrchovými nálezy. Periferní oblast sídliště zasahovala podle toho na jihozápad až k bočnímu korytu Trkmanky.

Dvacetětýři další nezdobené střepy nejsou natolik typické, aby je bylo možno přiřadit k památkám z doby halštatské nebo římské při dosti časté materiálové podobnosti některých keramických druhů z náplně obou období (inv. č. 30 707–30 730).

Tři střepky se svislým rýhováním patří v podstatě pozdní době laténské (inv.

č. 30 731—30 733). Poslední z nich pochází z nádoby s poměrně tenkými stěnami ze šedého materiálu, jaký již známe z doby římské.

Materiál z doby římské je nepočetnější. Cizí římskoprovinciální keramika je zde zastoupena dvěma fragmenty ústí anfor či džbánů, zlomkem typického páskového ucha, čtyřmi okrovými zlomky stěn (částečně se stopami červeného nátěru), malým okrajovým fragmentem šedé prstencové misky a snad ještě dvěma šedými hlazenými střepy (inv. č. 30 734—30 743; obr. 3:15, 16, 17). 31 zlomků domácí tzv. barbarské keramiky dokládá výzdobu obíhajícími žlábků a vývalky, nehtovými a jinými vrypů a vůsky, krokvicí z čárkovitých vrypů, šikmými rýlaři, hřebenovou vlnicí, hřebenovými obloučky, mížkováním a paralelním žlábkováním; některé z nich jsou okrajové, jiné z dolní části nádob (inv. č. 30 744—30 773; obr. 3:6—13). Keramický materiál lokálního původu patří převážně 3. století, jednotlivé zlomky však lze datovat do doby časnější nebo zase naopak pozdější. Tak 2. století patří kromě okrajového zlomku prstencové misky (obr. 3:16) z domácího materiálu některé střepy zdobené paralelním žlábkováním (obr. 3:9) a hřebenovými obloučky, pozdějšího data zase patrně bude střep s kolkovanou výzdobou na drsném hnědém povrchu (obr. 3:13). Mladého charakteru jsou také dva další fragmenty, jeden s velkými koncentrickými nepravidelnými výžlabky, druhý z míst nasazení nožky na tělo nádoby, na němž je nasazené doprovázeno obíhajícím plastickým prstencem (inv. č. 30 774 a 30 775 = obr. 3:14). Tyto dva doklady s tmavě šedým hlazeným povrchem mohou již pocházet z okruhu hmotné kultury tzv. doby stěhování národů.

Keramika z doby římské dokazuje existenci sídliště, jehož počátky lze hledat podle dosud získaného materiálu snad v druhé polovině 2. století. Trvalo-li osídlení nepřerušeno do 4. století, nebo máme-li zde co činit s novým dočasným horizontem z pokročilejšího 4. století, nelze zatím rozhodnout.

Nálezovou kolekci z nově objevené lokality doplňuje časově indiferentní materiál (inv. č. 30 776—30 788), sestávající z keramického zlomku ciblovitého tvaru, úlomků mazanice, kamenného drtidla a neúplného kamenného brousku s podélným žlábkem (obr. 3:18), amorfního kousku strusky, úlomků říčních škeblí a šesti zvířecích kostí.

M. R. Pernička

Новое местонахождение с находками неолитического и римского периода обнаружил в 1961 г. около сел. Подивина (в Бржиславском районе) в месте называемом „Копце“ В. Подборский. Находки относятся к культуре с расписной керамикой позднеолитического периода, а также к гальштатскому, лагенскому и римскому периодам. Некоторые небольшие находки нельзя определить (обломки саманной обмазки стен, фрагмент каменного бруска, остатки раковины, кости и т. д.). Большинство керамических черепков принадлежит римскому периоду; мы их относим к III в. до н. э. и они служат доказательством того, что здесь в то время было селище. (Рис. 2 и 3.)

Neue süd-mährische Fundstelle mit neolithischen und römischerzeitlichen Funden entdeckte in der Flur „Kopce“ bei Podivín (Bez. Brzeclav) im Jahre 1961 V. Podborský (Abb. 2). Das gewonnene Material (Abb. 3) gehört der neolithischen mährischen bemalten Kultur, weiter der Hallstatt-, späten Latène- und Römerzeit; einige Kleinfunde sind zeitlich unbestimmbar (Bruchstücke des Lehmewerks, Bruchstück eines Schleifsteines, Muschel- und Knochenfragmente u. a.). Die Hauptmasse der keramischen Scherben stammt aus der Römerzeit; sie ist größtenteils in das III. Jahrhundert datiert und bezeugt, daß damals zur Besiedlung dieses Ortes kam.

Únětický hrob ze Staré Břeclavi

Na jaře roku 1961 provedla katedra prehistorie fil. fak. UJEP sondážní výzkum ve Staré Břeclavi, v poloze bývalé štěrkovny „Na Zvolencích“. Výzkum měl za úkol získat údaje o halštatském žárovém pohřebišti, objeveném zde ve třicátých letech a stručně publikovaném I. L. Cervinkou. Sonda zde položená zachytila jen několik horákovských střepů spíše sídlištního charakteru a dále únětický hrob, který se řadí ke starším únětickým nálezům z této lokality (K. Tihelka, PA XLIV-2, 1953, 290, obr. 8:2, 10:3) a který níže popisují.

Zjistili v hloubce 80 cm od povrchu. Delší osa hrobové jámy byla orientována ve směru SV—JZ (obr. 4), rozměry měla 2,35×1,05 m. Ve štěrku se dochovaly jen velmi nepatrné zbytky dlouhých kostí nebožtíka, zato však na dně hrobu ležely celkem 4 nádoby. Jejich rozložení naznačuje původní polohu skrčené kostry, orientované pravděpodobně hlavou k SV. Úprostřed při severní stěně hrobu (asi v úhlu skrčených nohou mrtvého) ležela dnem vzhůru téměř úplně strávená mísa (1), která pokrývala nakloněný hrnek (2) s vloženým koflíčkem (4)

Hrobová jáma nepravidelně oválného tvaru se rýsovala pod 50—60 cm silnou vrstvou ornice ve žlutém, štěrkovém podloží. Zásyp jámy byl černý, písčito-hlinitý, dno hrobu jsme